

Відділ освіти Новоград-Волинської РДА
Центр творчості,
спорту та туризму учнівської молоді

Конспект відкритого заняття
гуртка «**Народна творчість**»

Рівень навчання початковий

Рік навчання перший

Тема заняття:

«Практична робота. Написання писанки із символом

«Дерево життя».

Керівник гуртка:

Ляхович З.М.

Тема заняття: Практична робота. Написання писанки із символом «Дерево життя».

Мета заняття:

Навчити учнів стилізовано зображати «Дерево життя» або «Вазон» на писанці.

Розкрити зміст цього знаку. Ознайомити з основними кольорами та їх прадавнім значенням. Закріпити вміння писати писачком. Закріпити знання правил безпеки в роботі зі свічкою.

Розвивати окомір, моторику пальців, художні здібності, уяву.

Виховувати повагу до Великодніх традицій рідного краю. Виховувати любов до писанкарства, рідної мови, любов до України.

Завдання заняття: Виготовити писанку «Дерево життя», застосовуючи прийоми писанкарства.

Тип заняття: комбіноване.

Обладнання: яйця, фарби, писачки, папір, ганчірки, серветки, свічки, підсвічники, сірники, писанки-зразки, роздаткові картки.

Ілюстрації писанок, схеми, палички зі стрічками для гри.

Хід заняття.

I. Організаційна частина.

Підготовка робочих місць: черговий повідомляє, що столи до роботи підготовані.

Облік відвідування: черговий доповідає хто відсутній.

II. Вступна частина.

Тема нашого заняття – практична робота. Написання писанки з символом «дерево життя».

Учень: Котилася писаночка
 З гори на долину
 Прикотилась прямісінько
 До нас на гостину.

Учень: Яечко розмальоване, барвисте
 Ним тішиться і старець і дитя.
 Творіння рук людських святе і чисте
 Маленький символ нашого життя.

Керівник: Сьогодні на занятті присутні «історик» та «етнограф». Вони нам підготували свої розповіді.

Учень-історик: Все починається з яйця, говорили древні греки.

У багатьох народів світу яйце є символом народження всього живого. Ще в давні часи азійські та семітські народи мали звичай фарбувати яйця в червоне з нагоди початку нового року.

Римляни використовували фарбовані яйця в обрядах та іграх.

Єгиптяни уявляли Всесвіт в образі яйця. Перси оспівували яйце у своїх піснях і теж фарбували яйця. У своїх храмах тримали витесані з каменю яйця, як символ усього, що народжується.

Першим пам'ятником яйцю в наш час є пам'ятник в місті Вегревіль, що в Канаді, побудований у 1974 році. Вся споруда важить 2500 кг, висота 10м. А нещодавно і в нас в Україні вшанували писанку в м. Коломиї, створивши музей-писанку на 13 м висотою.

Учень-етнограф: багато в Україні існує легенд про писанки, про їх магічну силу. Одна з них про Ірода. Він живиться людською ненавистю. Але поки люди житимуть в злагоді та мирі, шануватимуть батьків та писатимуть писанки - злий дух буде прикований у підземеллі.

А ще, коли Ісуса розп'яли, то кожна крапля його крові перетворилася на червоне яйце. Мати Божа їх зібрала, понесла до царя Пілата, щоб той відпустив Ісуса. Цар відмовив їй. Вона зомліла, а червоні яйця розсипались тай покотились по всьому світу. З того часу люди пишуть писанки та дарують одне одному, а свято Великодня ще називають «червоне яєчко».

Керівник: Узори на писанках - це не просто орнаменти заради краси. Їх складено зі знаків-символів (додаток 1.) та певних кольорів (додаток2)

Показ ілюстрацій:

Серед найдавніших є сонце-коло, зірка або ружа.

А ще «Вазон» - древнє «Дерево життя» - Світове дерево. Це найпопулярніший символ у традиційному писанкарстві України та Поділля зокрема.

Показ писанок «Вазон» (додаток 3)

Керівник: У таких зображення обов'язковим є поділ на три яруси по вертикалі і дотримання чіткої симетрії правої і лівої сторін.

Низ-горщик, символізує землю, коріння. Тут містяться всілякі риби, водоплавні птахи. Також ця нижня частина – світ підземного бога, володаря вогню та багатств, втілення уявлень про минулі часи.

Середній ярус - стовбур з квітами і листям – уособлює реальний світ. Це допомога людині в її житті.

Верх дерева – підіймається у височінь - до Бога. В цій квітці днює сонце. Селяться птахи та бджоли. Люди вірили, що деревом як драбинкою, можна піднятися на небо , до Бога, до кращого життя , до вершин духовності.

Тут використано суто подільську кольорову гаму : чорне тло, яскраві червоно-оранжеві та бордові квіти, зелень листя, крапки.

Що означають ці кольори?

Учні: Зелений – весна, рослини

Червоний- небесний вогонь, силу, любов

Чорний- земля, зв'язок з потойбічним світом

Керівник: Ця писанка – яскравий приклад уявлення світобудови нашими предками

Керівник: А зараз, діти, розпишемо писанку.

Що для цього у вас приготовано? (Учні кажуть)

Як гріємо віск? (Учні: над запаленою свічкою)

Повторимо правила безпеки роботи із запаленою свічкою. (технологічна картка : додаток 4)

1. Свічка має бути надійно закріплена на свічнику
2. Сірник запалювати від себе.
3. Не нахиляйтесь до свічки низько.
4. Слідкувати, щоб гарячий віск не потрапив на руки та тіло.
5. Писачок слід нагрівати, не торкаючись до його металевої частини.
6. Працювати у фартушку та косинці.
7. Брудними руками не терти очі та лице.
8. Після роботи загасити свічку, ретельно вимити руки.

На попередньому занятті ви підготували малюнок на яйці простим олівцем, тому робота піде швидше. Залишилось написати узорі воском по лініях та опустити у фарбу.

Яка послідовність виготовлення писанки?

Учні: Від світлої фарби до темної , замальовуючи потрібне

Дитина показує на таблиці. (Додаток5)

Керівник: поділяємося на три групи , відповідно до ваших малюнків на яйці (показую писанку, ділю на три групи).

Учень : Йде Великдень!

Гей, дівчати!

Нумо писанки писати!

Писаночок - крашаночок

Напишемо аж сім коробочок

III. Основна частина

Розпис писанок.

Діти світять свічки, гріють писачки, наводять лінії воском на яйці, опускають послідовно у фарбу.

Користуються ложками , ганчірочками.

Керівник уважно слідкує за роботою учнів, при необхідності пояснює не зрозумілі моменти, обв'язково враховуючи здібності і підготовленість кожного учня.

В процесі роботи **керівник** підбадьорює учнів та вселяє впевненість у своїх силах і здібностях.

Під час роботи учні співають пісню:

«Розмалюю писанку, розмалюю

України кольори намалюю

Жовтий колос буде грати,

На вітерці колихатись,

А веселе синє небо

Буде усміхатись!

Розмалюю писанку, розмалюю

Братикові меншому подарую!

Буде щастя всій родині,

Буде мир на Україні

Писанкове розмаїття

Не пропаде нині!»

Учні пишуть писанки.

На перерві діти грають в народні ігри та забави «кривий танець», «під стрічками».

Перед грою діти кажуть вірші - заклички:

Ти, зозуленька сива!

Ти нас розвеселила!

Як почала кувати -

Повиходили з хати!
Ой , вийшла сестра з братом,
Ой, вийшла мама з татом,
Ой, вийшли всі дівоньки,
Виводять гаївоньки!

IV. Заключна частина

Керівник в кінці заняття :

Ось ви і закінчили виготовлення своїх писанок.

Учень: Гарна моя писаночка!

Квіти, поясочки

А хто ж її написав?

України дочка!

Виставимо писанки у решето на столі та роздивимось їх. Згадаємо які символи ми сьогодні писали і що вони означають?

А що ми з ними будемо робити?

Діти коротко розповідають.

Іринка: Покладемо з мамою у великодній кошик та посвятимо у церкві

Антон: Мій дідусь - пасічник, я бачив як він домішував шкаралупу писанок у корм бджолам, щоб шкідники не заводились, а рої водились.

Олеся: А моя бабуся підвішує свячену писанку під образами, бо вірить , що вона охоронятиме усіх в хаті від злого.

Сергій: Щороку ми з мамою , татом і братиком їдемо у село на могили дідуся і бабусі. Там кладемо свячену паску і писанку, бо хочемо поділитися з ними радістю Воскресіння Ісуса.

Керівник: *Полум'я від свічечки, срібні писачки...*

Не рукою – серцем пишуть писанки.

Якщо душу хоче казкою зігріть,

Писанку-красунечку свою напишіть!

Кожна писанка – це ніби маленький світ: тут і небо з зірками, і вода з рибами, і засіяне поле, і дерево життя... *«Цілий світ – на долоні»*

Чудової Весняної пори до нас приходять Великдень — одне з найбільших християнських свят. Одним із символів цього свята є писанка. Вкрите візерунками яйце провіщає свято, вселяє віру в життя і краси.

Коріння цього мистецтва мініатюри — у стародавніх віруваннях українського народу. Наші предки вважали, що все на світі почалося з яйця. У ньому — минуле, теперішнє і майбутнє, воно — символ відродження природи. Найперше яйце, за легендою, містило в собі зародок цілого світу.

Як тільки на поверхню яйця лягали мазки орнаменту, воно ставало святою писанкою. Однак розмальовувати яйця не мав права той, хто недавно сварився чи гнівався.

Коли писанки разом з паскою освячують в церкві, їх дарують родичам, друзям, знайомим зі словами «Христос Воскрес!» У відповідь чують: «Воістину Воскрес!» і щиро дякують. Такий подарунок означає побажання добра, щастя, здоров'я. Писанки не лише захищають людину від зла, а й приносять добробут.

Ця писанка має чудодійну силу оберегу. Її зберігають до наступного свята. «Тож дай нам, Боже, цього року свяченого яйця з'їсти і другого дочекатись».

Заняття закінчене. Після заняття чергові прибирають робочі місця.

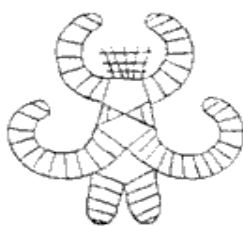
Давайте познайомимось з символами, які наносили на яйце:

божа рука

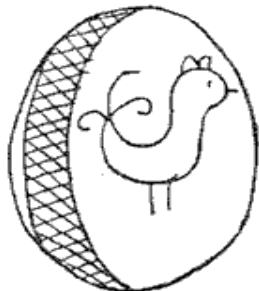
півень

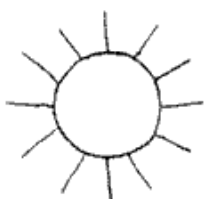
березня

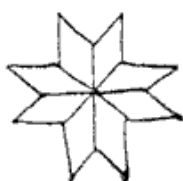
сигма-вуж

СИМВОЛИ ЩО ЛІКУЮТЬ

сонечко

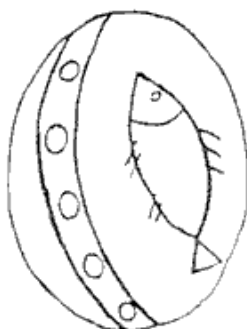
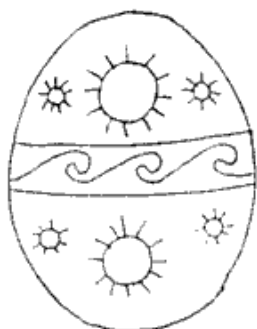
ружа

риба

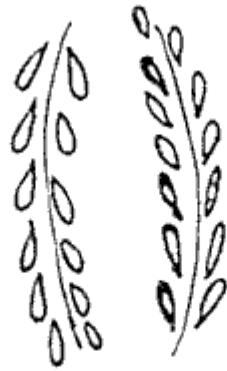
олень

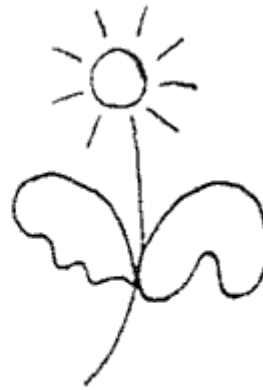
символи здоров'я і довголіття

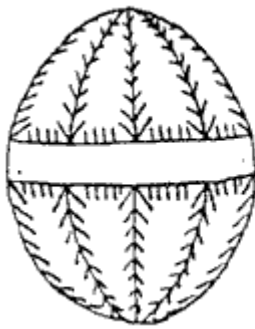
сосна

верба

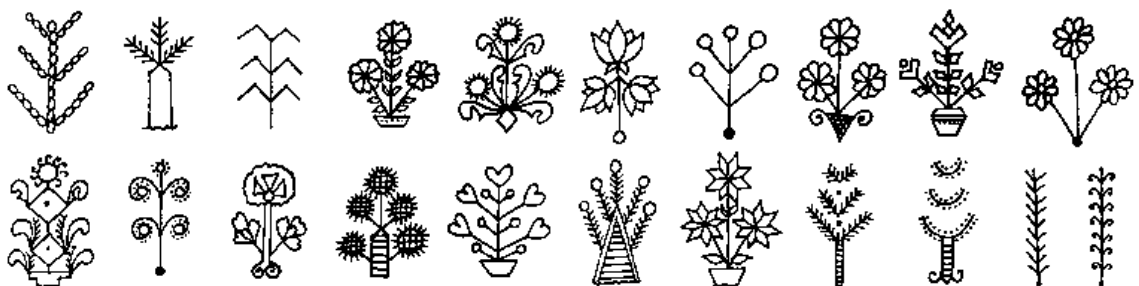

соняшник

ДЕРЕВО ЖИТТЯ

«Дерево життя» - світове космічне дерево, завдяки симетрії здатне встановлювати гармонію та спокій. Дерево роду, втілення родоводу сім'ї, сімейного оберугу. Дерево життя – це вісь, що поєднує потойбічний світ та майбутнє, це стержень, за яким відбувається спілкування світів.

Рослинна символіка

В образі дерева поєдналися уявлення про час, простір, життя і смерть. На горизонтальній площині світове дерево і простір довкола нього діляться на чотири частини, відображуючи уявлення про час (ранок, день, вечір, ніч; весна, літо, осінь, зима) і простір (схід, південь, захід, північ). На вершечку дерева днює сонце, саме його «рух» зумовив чотиридільний «поділ» простору довкола нього. По вертикалі дерево ділиться на три частини: нижню - коріння (підземний світ), середню - стовбур (земний світ) та верхню - крону (небесний світ). Із кожною з цих частин пов'язані певні істоти. Внизу, побіля коріння, мешкають змії, жаби, риби, водоплавні птахи і тварини, бо нижня частина дерева символізує не лише підземний світ, а і й воду. У середній частині, на землі, довкола дерева гуртуються великі тварини: тури, олені, коні, ведмеді, вовки. Це також світ людей.

У верховітті Світового дерева селяться птахи і бджоли, тут же розташовані й небесні світила. У міфологічних уявленнях світ членується на три виміри: людина (мікрокосм), суспільство та всесвіт (макрокосм). Або ж літописні яв, нав і прав - світи сучасний, потойбічний та ідеальний - небесний. Причому всі явища природи, події у суспільстві і переживання окремих людей відбувалися однаково як у кожному з цих трьох вимірів, так і в них усіх водночас як у єдиному організмі. А дерево є посередником між цими світами, або розміщує ці світи на собі. За його допомогою можна переходити з одного світу в інший (у світ предків, у небесний світ). Дерево життя найчастіше зображають у вигляді деревця з квітками у вазоні. Поширеною його назвою на писанках є «вазон».

Найпростішим позначенням дерева-сім'ї є, можливо, стовбур із трьома гілочками - батько, мати і дитя.

Значення кольорів

Найдавнішими вважаються крашанки - це писанки одного кольору. Згодом виникли багатоколірні писанки, в яких застосовувались різноманітні природні барвники. Такі фарби, на відміну від сучасних, мали приємні м'які відтінки. Але колір в писанці з'явився не лише заради краси, а й отримав своє символічне значення, походження якого не випадкове.

Жовтий, золотистий, оранжевий кольори писанки впливають на людину подібно до сонячного проміння, дають радісний, світлий настрій. В писанці означають тепло, надію, небесні світила, врожай в господарстві.

Червоний колір на писанках мабуть є найбагатозначнішим. Недаремно в народній мові він зблизився з поняттям красивого, слова "красний" - "гарний" стали взаємовідповідними. Червона барва символізує добро, радість життя, для молодих - надію на щасливий шлюб. Саме червоне яйце є головним символом Воскресіння, жертвності і небесного вогню.

Зелений колір означає весняне пробудження природи, надію на гарний врожай.

Блакитний - небо, повітря, а також здоров'я.

Бурий, коричневий - землю і її приховану життєдайну силу.

Чорний колір - колір ночі, потойбіччя, всього невідомого і таємного. В писанці, будучи тлом, виявляє силу інших кольорів, так само, як в житті темрява дає змогу зрозуміти, що таке світло. Також символізує нескінченність життя людини, продовження буття після смерті.

Багатоколірна писанка є символом родинного щастя, миру, добробуту.

Темні писанки писали на проводи, як вираз поваги до тих, хто відійшов у інший світ.

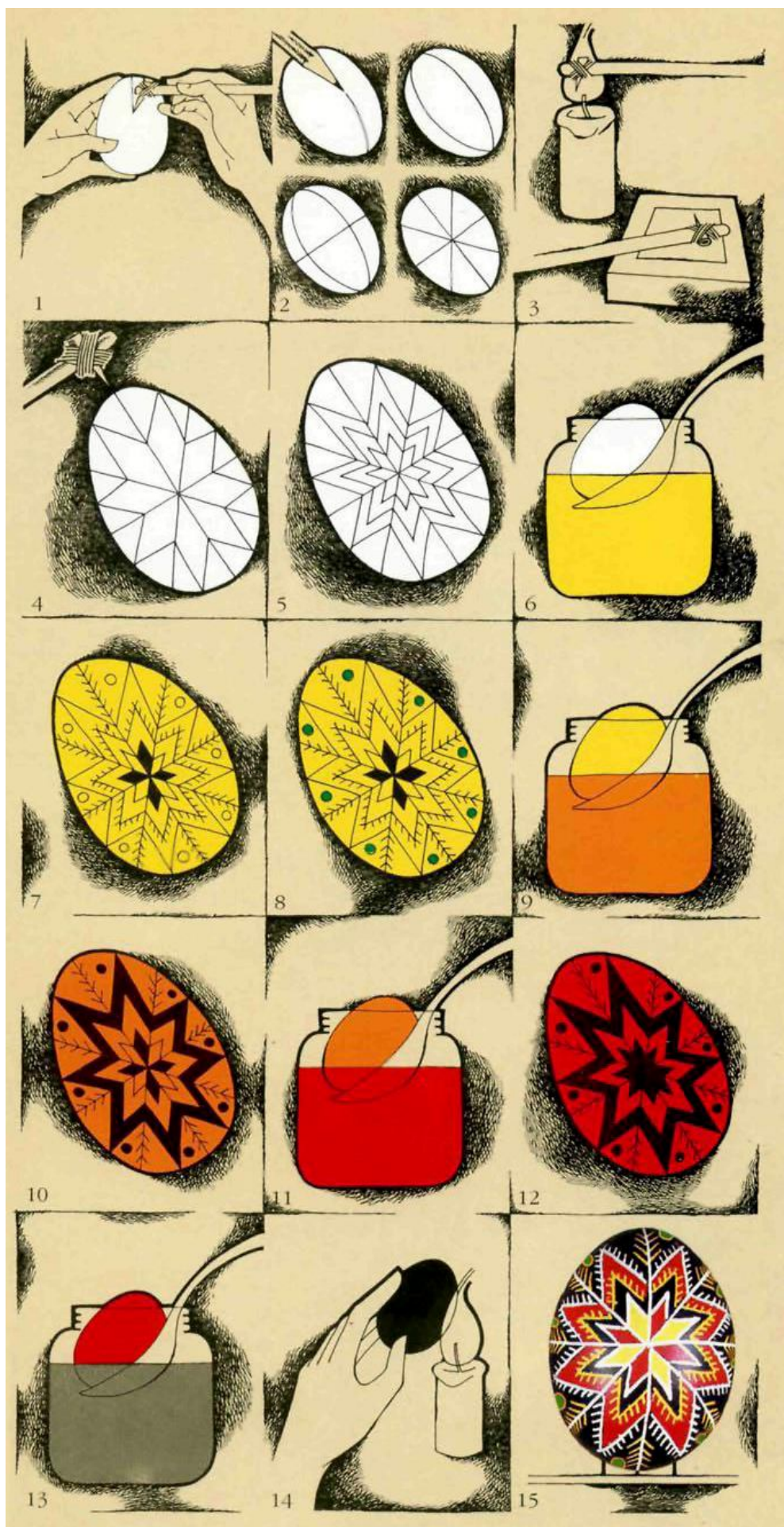
Додаток 3.

Зразки писанок «Вазон» або «Дерево життя»

Технологічна картка
правила безпеки роботи
із запаленою свічкою

- 1. Свічка має бути надійно закріплена на свічнику**
- 2. Сірник запалювати від себе.**
- 3. Не нахилятись до свічки низько.**
- 4. Слідкувати, щоб гарячий віск не потрапив на руки та тіло.**
- 5. Писачок слід нагрівати, не торкаючись до його металевої частини.**
- 6. Працювати у фартушку та косинці.**
- 7. Брудними руками не терти очі та лице.**
- 8. Після роботи загасити свічку, ретельно вимити руки.**

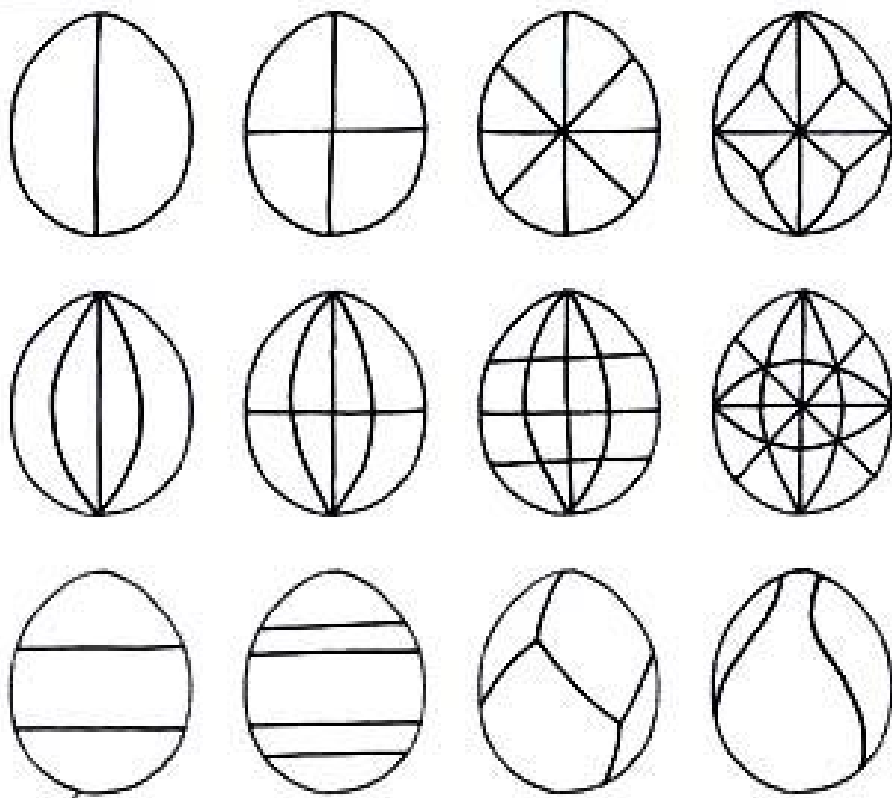

Поділ писанки

Для наших предків числа були священними, у кожного було своє значення і своя сила. Тому поділ поверхні яйця на певну кількість частин і стале повторення деяких елементів не випадкові.

Поділ на два передавав уявлення про два світи. На три ділили найчастіше по вертикалі, так позначали три небесних сфери. При поділі на чотири утворюється хрест, що означає чотири сторони світу.

Класичний поділ півсфер на чотири частини, кожна з яких поділена на три, передає уявлення про чотири пори року з трьома місяцями. За іншими уявленнями світ ділився і на шість сторін. Таку просторову орієнтацію передає шестикутна зірка.

Досліджуючи писанки, вчені висловили здогад про те, що в давнину існував восьмирічний календарний цикл. У народній міфології небо має вісім сфер - "облоків": сім синіх, а восьме червоне, на якому сидить сам Бог.

Дуже цікавий поділ на сорок частин, так звані сорококлинці. Кожен клинець позначав якийсь вид людської діяльності або явище природи, а в християнському баченні - сорок днів посту.

Скільки стрілося в Писанці!

**Казка, пісня, бувальщина,
материнська колискова і росяна
стежка дитинства, вінок першого
кохання і дужість повноліття,
мудрість старості і присмак вічності
у присмерку вечірнього неба.**

**З радістю - смуток, з усмішкою –
надія.**

**Добирайте, осмислюйте, повертайте
писанкові скарби народові, котрий
примножить їх знову і знову.**

М. Стельмах

Гарна моя писаночка!

Квіти, поясочки

А хто ж її написав?

України дочка!

